

Risk Altındaki Öğrenciler: Yozgat Örneği¹

Yrd. Doç. Dr. Aygül Nalbant
Bozok Üniversitesi-Türkiye
aygul.nalbant@bozok.edu.tr

Doç.Dr. Emine Babaoğlan
Bozok Üniversitesi-Türkiye
ebabaoglan@yahoo.com.tr

Özet:

Bu araştırma risk altındaki öğrencilerin durumlarını ortaya çıkarmaya dönük betimsel bir çalışmadır. Bu çalışmada risk altındaki öğrencilerin durumlarına yönelik var olan profilin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu çalışma nitel araştırma olup ve betimsel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada risk altındaki öğrenciler beş tema altında incelenmiştir. Bunlar; kişisel bilgiler ve aile durumu, öğrenim yaşamı, anne - baba - çocuk ilişkisi, serbest zamanlarını değerlendirme biçimi ve öğrencilerin yaşadığı ciddi sorunlar temalarıdır. Araştırmada risk altında bulunan 10 kız, 10 erkek 20 öğrenciyle yüz yüze görüşme yapılmıştır. Görüşmeler yarı yapılandırılmış sorulardan oluşan görüşme formu çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Görüşme yoluyla toplanan veri içerik analiziyle çözümlenmiştir. Araştırma bulgularına göre ailelerin çocuklarını okulda kontrol etmelerinin ve desteklerinin yetersiz olduğu söylenebilir. Öğrencilerin başarı durumuyla ilgili sorun olduğu, okulda arkadaş, öğretmen ve idare ile sorun yaşadıkları görülmektedir. Öğrencilerin yarısının gün içinde en çok bilgisayar ve telefonla vakit geçirdikleri, önemli bir kısmının iki üç saatten fazla internet ve telefonla ilgilendiği görülmektedir.

Keywords: Risk altındaki ergenler, riskli davranışlar, aile içi sorunlar, sorunlu öğrenciler, sorunlu ergenler.

**E-Uluslararası Eğitim
Araştırmaları Dergisi,
Cilt: 7, Sayı: 3, 2016, ss. 11-30**

DOI: 10.19160/e-ijer.35964

Gönderim : 05.30.2016
Kabul : 10.102016

Önerilen Atıf

Nalbant, A. & Babaoğlan, E. (2016). Risk altındaki öğrenciler: Yozgat Örneği, *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 7, Sayı: 3, 2016, pp. XX-XX, DOI: 10.19160/e-ijer.35964

¹ Bu makale Mayıs -2016'da düzenlenen Uluslararası Bozok Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

GİRİŞ

Toplumdaki hızlı sosyal, ekonomik, siyasal ve kültürel gelişmeler arttıkça çocukların maruz kaldığı riskler de karmaşıklaşmaktadır. Çocuğun içinde bulunduğu ekonomik koşullar, anne-babanın eğitim düzeyi, çocuk yetiştirme biçimleri, çocuğun doğuştan getirdiği özellikler, sunulan psiko-sosyal ve eğitimsel fırsatlar, toplumun geçirdiği değişimler gibi faktörler çocukların ve gençlerin kendilerine ve çevrelerine zarar verme davranışlarına yönelmelerine yol açabilmektedir (Nalbant, 2010). Ayrıca, çocukların içinde bulunduğu yaş ve gelişim döneminin özellikleri de yaşadıkları sorunları etkilemekte ve risk altında olmalarına yol açabilmektedir.

Risk altındaki çocuk ve genç kavramı yıllardan beri kullanılmasına karşın eğitim literatürüne 1970'lerden itibaren girmiştir (Capuzzi ve Gross, 1996). Değişik alanlardaki uzmanlar riskleri farklı şekillerde tanımlamaktadırlar. Psikolog, sosyal çalışmacılar ve psikolojik danışmanlar riskleri duygusal ve uyum problemleri olarak tanımlarken, eğitimciler okul başarısızlığı, öğrenme güçlükleri, devamsızlık, uyum sorunları, okul terki veya eğitim geleceğinin risk altında olması olarak tanımlamaktadırlar (McWhirter, McWhirter, McWhirter ve McWhirter, 2004). Ögel (2007) riskli davranışları, çocukların ve gençlerin iyilik hallerini tehdit eden ve sorumlu bir yetişkin olma potansiyellerini sınırlayan istemli davranışlar olarak tanımlamaktadır. Machamer ve Gruber (1998) ise riskli davranışları, ergenlikte ve sonraki yaşam dönemlerinde sağlığı, eğitimi ve yaşamı tehdit edebilecek davranışlar olarak tanımlamaktadır.

Çocukları maruz kaldığı risklerden koruyabilmek için yasal metinlerde de çocuk adaleti çerçevesinde tanımlamalara yer verilmiştir. Türk Çocuk Koruma Kanunu (ÇKK) risk altında bulunan çocukları iki başlık altında ele almaktadır. Kanunda *korunma ihtiyacı olan çocuk*, bedensel, zihinsel, ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmal veya istismar edilen ya da suç mağduru olan çocuk olarak tanımlanmaktadır. *Suçta sürüklenen çocuk* ise, kanunen suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan veya işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuk olarak açıklanmaktadır (ÇKK, m.3).

Risk altında bulunan çocukların genel özelliklerine yönelik araştırmalar incelendiğinde; bu çocukların zor şartlarda yaşadıkları, okul başarısının düşük olduğu, sık devamsızlık yaptıkları, okul içinde disiplin olaylarına karıştıkları, davranış bozukluklarının bulunduğu, dikkat eksikliği yaşadıkları, zor bir mizaca sahip oldukları, çok erken dönemlerde örgün eğitim sisteminin dışına çıktıkları, aile - okul - çocuk iş birliğinin gerçekleştirilemediği, tutarsız ana-baba otoritesine maruz kaldıkları, denetim eksikliği yaşadıkları, aile içi sorunlarının olduğu, ekonomik yoksunluklar içinde oldukları ve olumlu akran grupları tarafından reddedildikleri için riskli akran gruplarına dahil oldukları görülmektedir (Eisenberg ve Patterson, 1979; Kaplan, Johnson ve Bailey, 1987; Korkut, 2004; McWhirter ve ark. 2004; Nalbant, 2010; Patterson, DeBaryshe ve Ramsey, 1989; Warr, 1993).

Bilindiği üzere çocuğun yaşadığı ailenin özellikleri, çocuğun korunması ve risk altında olması açısından temel bir belirleyicidir. Aile içindeki çatışmalar, kavgalar, yoksunluklar, anne babanın ebeveyn kapasitesinin düşük olması, baskı ve şiddet gibi birçok etmen özellikle çocukları olumsuz etkilemektedir. Ebeveynler arasındaki çatışmalı ve şiddet içeren ilişkiler çocuklar için ciddi bir stres ortamı yaratmaktadır (Dönmez, 2007). Yapılan araştırmalarda sorunlu ailelerde yaşayan çocukların endişe, huzursuzluk, kaygı, düşmanlık ve suçluluk gibi duyguları yoğun yaşadığı, çocuklarda evden kaçma, eğitim hayatında başarısızlıklar, okuldan kaçma, şiddet davranışları, çevreye ve kendine zarar verme gibi riskli davranışlar gözlenebilmektedir (Farrington, 1989; 2004; Loeber, Farrington, Loeber, ve Kammen, 1998; Pezzot-Pearce ve Pearce, 2004; Sternberg ve ark. 1993). Ebeveynlerin evlilik ilişkileri, yaşadıkları çatışmalar ve çatışmalarını çözümüleme biçimi, çocukların psikososyal gelişimi için çok önemlidir. Ailede yaşanan sorunların sağlıklı bir şekilde çözümlenmesi, çocukların gelişimini olumlu etkileyebileceği gibi kendi

problemleriyle nasıl baş edeceklerini öğrenmeleri açısından iyi bir model ortamı sağlayacaktır (Davies ve Cummings, 1994; Grych ve Fincham, 1990; Grych, Seid ve Fincham, 1992). Anne babanın çözüm üretmeyen çatışmaları ise çocukların uyum ve davranış sorunlarına yol açmaktadır (McCoy, Cummings ve Davies, 2009; McWhirter ve ark.2004; Shelton ve Harold, 2008).

Aile içindeki iletişim problemleri artıkça ergenin riskli davranışları artmaktadır (Machamer ve Gruber, 1998;Vickers, 1994; Wang, 1994). Ailelerin çocuklarını takip etmekte güçlük çekmeleri, yetersiz ve tutarsız yönlendirme yapmaları, çocukların duygusal ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kalmaları (Patterson, 1986), parçalanmış ailelerden gelmesi gibi durumlar çocuğun riskli davranışa yönelmesini etkilemektedir (Farrel ve White, 1998; Vickers, 1994; Zimiles ve Lee, 1991). Ayrıca, aile içinde yaşanan çatışmalarda şiddetin çözüm yolu olarak kullanılması, ailedeki bireylerin alkol ya da madde kullanması ve ailede suç işleyen bireylerin yer alması da ergenlerin riskli davranışlara yönelmesine sebep olmaktadır (Farrington, Jolliffe, Loeber, Stouthamer-Loeber, ve Kalb 2001; Loeber ve ark. 1998; Sternberg ve ark. 1993).

Aile çocuğun yaşatılması, bakımı ve gözetimi açısından ilk ve en önemli kurumdur. Steinberg, Elmen ve Mounts, (1989) çocuğu kabul eden, denetleyen ve sorumluluk almasını destekleyen çocuk yetiştirme biçiminin çocuğun kimlik gelişimine ve kendine güvenine önemli etkisi olduğunu ifade etmektedirler. DuBois, Eitel ve Felner (1994) birlikte zaman geçirme, duygusal ifade ve çatışma azlığı gibi yakın aile ilişkileri, düzen ve kontrol, aileden gelen destek, ana baba kabul ve ret düzeyi ile çocukların benlik kavramı ve okula devamı arasında büyük ilişki olduğunu vurgulamışlardır.

Kepenekçi ve Özcan (2001), yaptıkları araştırmalarda aile ortamına ilişkin en büyük risk faktörlerinin, ailelerin çocuklarına karşı eleştirici olmaları, çocuklarına yeterince zaman ayırmamaları ve çocukların ihmal ve istismar edici bir aile ortamında yaşamaları olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Aynı araştırmacılar en etkili koruyucu aile faktörlerinin, çocuğun ana babadan en az birisiyle yakınlık kurması, evdeki kuralların tutarlı olması ve çocuğa önemli ve işe yarar duygusunun aşılması olduğunu vurgulamaktadırlar. Glasser (1969), sevilmediğini ve değerli olmadığını hisseden çocuğun, ailede oluşturamadığı kimliğini toplumda kendine özgü zayıf kimlikleri olan başkalarına katılarak oluşturmaya çalışacaklarını ifade etmektedir. Ailelerin çocuklarını eğitime biçimleri çocuğun akran ilişkilerini etkilemektedir. İlgisiz, aşırı hoşgörölü ailelerin, çocukları üzerindeki denetimleri yetersizdir. Bu tür çocuklar zamanlarının çoğunu akranları ile geçirirler. Diğer yandan aşırı cezalandıran, çabuk öfkelenen ve şiddete dayalı eğitim veren ailelerin çocukları suç işleyen ve saldırgan akran gruplarına yönelmektedirler (Ekşi, 1990). Araştırma sonuçlarında da görüldüğü üzere aile içi sorunlar, çocuğun evden uzaklaşmasına; eğitimde yaşanan zorluklar ise çocukların risk altında olma durumlarına yol açmaktadır.

Çocukların içinde buldukları gelişim dönemleri de risk altında olmalarını etkileyen bir faktördür. Risk altında olan çocuklarla ilgili yapılan çalışmalarda riskli davranışların ortaya çıkış sürecinde gelişim dönemlerinin önemli olduğu görülmektedir. Araştırmacılar erken çocuklukta başlayan riskli davranış ile ergenlikte görülen davranışlar arasında farklılıklar olduğunu belirterek, ergenlik öncesi ve ergenlikte ortaya çıkan davranışları ayrı ayrı incelemek gerektiğini vurgulamaktadırlar (Cote, Zoccolillo, Tremblay, Nagin ve Vitaro, 2001; Farrington, 1989; McCabe, Hough, Wood ve Yeh, 2001). Moffitt (1993), çocuğun küçüklüğünden itibaren devam eden ve ergenlikte ortaya çıkan iki tip riskli davranışından söz etmektedir. Araştırmacılar, ergenlik döneminde görülen dışa yönelim sorunları konusunda farklı yaklaşımlar getirmekle birlikte; ergenlerin ve genç yetişkinlerin diğer yaş gruplarına göre daha çok riskli davranışlara yöneldikleri, saldırgan davranış gösterdikleri ve davranım sorunları yaşadıkları konusunda fikir birliğine varmaktadırlar (Scott ve Woolard, 2004).

Ergenlik döneminin kendine has gelişimsel sorunları ile kişisel, ailesel ve çevresel etmenlerin bir arada bulunması çocukların riskli davranışlara yönelme olasılıklarını arttırmaktadır. Arnett (1999) ergenlik döneminde; yaşanan mizaç değişiklikleri, ebeveynle çatışma ve risk alma

davranışları olmak üzere üç alanda sorunlar yaşandığını ileri sürmektedir. Ergenlik döneminde olan çocukların en önemli özelliklerinden birisi ben her şey ile başa çıkabilirim, bana bir şey olmaz, yetişkinler beni anlamıyor, yalnızım gibi duygularla kendini gösteren ergen benmerkezciliğidir. Ergenlik döneminde çocuğun ailesinden uzaklaşarak kendini akran gruplarına adanması ya da yalnızlaştırması görülebilmektedir.

Ergenler arasında sık görülen yalnızlık; kaygı, öfke, üzüntü ve kendini diğerlerinden farklı hissetme duygularının bir arada bulunduğu, istenmeyen bir durumdur (DiTommaso ve Spinner, 1997). Kendisini diğer insanlardan izole etmesi ayrıca kişilik, aile ve çevreyle yaşadığı sorunların bu duruma eşlik etmesi, ergenin yalnızlaşmasına ve bunun getirdiği sorunlarla başa çıkmak zorunda kalmasına yol açmaktadır.

Çocukları risklerden koruyacak en önemli faktör çocuğa ihtiyacı olan sahiplenmeyi ve desteği veren ailedir. Çocukların aile içinde yaşadıkları sorunlar onların psikososyal gelişimlerini, okul başarılarını, arkadaşlıklarını, uyumlarını etkilemektedir. Ancak çocuğun içinde bulunduğu sorunlar onları daha da yalnızlaştırmakta, kalabalık akran grupları içinde ihtiyacı olan yetişkin sevgi ve desteğinin olmaması uyum, davranım, kaygı bozuklukları, depresyon gibi psikolojik sağıklarını bozmaktadır. Öztürk (1997) yalnızlığın umutsuzluk, intihar etme eğilimi gösterme, depresyon, suç işleme, uyuşturucu madde ve ilaç kullanma, içe dönüklük, negatif dışa dönüklük, sosyal ilişkilerde doyumsuzluk, huzursuzluk, mutsuzluk, düşük başarı, okuldan ayrılma ve atılma, utangaçlık gibi değışkenlerle ilişkili olduğunu belirtmektedir.

Jones, Freemon ve Goswick'e göre (1981) kişi, kendisini çevreden soyutlayarak yalnızlaşabileceği gibi kalabalık bir sosyal çevreye sahip olmasına rağmen yalnızlık duygusuna kapılabilir. Yalnızlık, mevcut ilişkilerdeki doyum ve memnuniyetle ilişkili olup (Demir, 1990) sadece arkadaş sayısına bağılı bir durum değırdir.

Aile içi sorunları olan, sosyal becerileri, benlik saygısı düşük olan öğrencilerin kendilerini çevreden soyutlamaları ve yalnızlaşmaları kaçınılmazdır. Bu alanlarda sorun yaşayan çocukların kendilerini ifade edebilecekleri en rahat alan internet olmaktadır (Ceyhan, Ceyhan ve Gürcan, 2007). Yıldız ve Bölükbaş (2005) bireyin internet kullanma süresi arttıkça, sosyal hayattaki insanlarla daha az ilişkiye girdiğini ve kendisini diğerlerinden izole ettiğini belirtmektedir.

Ergenlik döneminin en önemli özelliklerinden birisi de akran gruplarının çocuk üzerindeki etkisidir. Salı (2014) akran şiddetine maruz kalan çocukların akranlarına karşı saldırgan, asosyal ve korkulu-kaygılı davrandıkları, aynı zamanda akranları tarafından dışlandıkları, aşırı hareketli olduklarını, diğer yandan akranlarına karşı yardım amaçlı sosyal davranışları daha az gösterdikleri sonucuna ulaşmıştır. Başka bir araştırmada ise empatik becerisi zayıf çocukların benlik algısının da olumsuz olduğu belirlenmiştir (Salı, 2013).

Akranlarla geçirilen zamanların artışı, birlikte zaman geçirmek için bir arada olmanın zorunluluktan çıkması, internet ortamında arkadaş edinmek gibi birçok olanak çocukların akran ilişkilerinin boyutunu da değıştirmiştir. Bilgisayar ve internet kullanımı ile bilgisayar oyunları çocuklar için popüler bir aktivite haline almıştır. Avrupa Çevrimiçi Çocuklar (EU Kids Online) projesi çerçevesinde Orta Doğu Teknik Üniversitesi tarafından 9-16 yaş arasındaki 1018 çocuk ve ebeveynleri üzerinde yürütölen araştırmada bilgisayar ya da interneti hiç kullanmamış çocuğa rastlanmamıştır (Eu Kids Online, 2010). Lise öğrencileri ile yapılan araştırmada internet bağımlılığı ve yalnızlık arasında olumlu, internet bağımlılığı ile aileden algılanan sosyal destek arasında olumsuz yönde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (Esen ve Siyez, 2011). Ayrıca ergenlerde internet bağımlılığı ile cinsiyet, akademik başarı, yalnızlık ve aileden algılanan sosyal destek arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Gençlerle yapılan bir çalışmada ise Facebook kullanımı ve depresyon arasında ilişki bulunamamıştır (Jelenchick, Eickhoff ve Moreno, 2012). Ergenler üzerinde yapılan başka bir çalışmada da internet kullanımı ile depresyon arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı saptanmıştır (Gross, 2004).

Ergenlerin internete ulaşımının kolay olması, aileler tarafından kontrol edilmemesi, internetteki etkinliklerin aileden gizlenebilmesi, günün her saatinde ulaşılabilmesi, boş zamanı değerlendirme veya ders çalışma yolu olarak kullanılması, gerçek hayattaki korku, takıntı ve kusurların internette gizlenip farklı bir kimliğe brnebilme imknı gibi birçok faktör çocukların internette daha fazla zaman geçirmelerine yol açmaktadır (Bayraktutan, 2005; Greenfield, 1999; Young, Clopton ve Bleckley 2004). Yıldız (2005) internetin, bireylerin arkadaşlık edinme, iletişim kurma, bilgi alış-verişinde bulunma, eř arama ve ayrıca günlük yaşamda cinsellik vb. gibi elde edilemeyen isteklerini giderme fırsatları sunması ve çevresindekilerle ilişki kuramayan bireylerin hem kişilik hem de fiziksel kusurlarını gizleyebileceği bir ortam olması nedeniyle tercih edildiğini belirtmektedir.

Ergenlerin kişiliği, anne babayla yaşadığı sorunlar, anne baba arasındaki çatışmalar, anne babanın ebeveynlik kapasitesindeki yetersizlikler, çocuğun ihtiyaı olan olumlu denetim ve sahiplenmedeki sorunlar ve akran ilişkilerindeki problemler çocukları riskli davranışlara yöneltebilmektedir. Riskli davranışlara yönelen çocukların kendini gösterme eğilimi diğer çocuklara göre daha fazla olmakta, akademik başarı gsteremediğinde bu ihtiyaını okuldan uzaklaşarak farklı gruplarda karşılama çabasına girmektedir (Farrington, 1989; Loeber ve ark. 1998; McWhirter ve ark. 2004).

Çocuğun tanıştığı ilk örgün eğitim kurumu olan okul, sosyoekonomik ve kültürel yoksunlukların belirlenmesi için uygun ortamlar sağlamaktadır. Nalbant'a (2010) göre çocuğun aileden ve toplumdan gelen risk faktörleriyle okulda karşılaştığı güçlükler, okul başarısızlığı ve davranış problemleri olarak kendini göstermektedir. Bu duruma zamanında müdahale edilemez ise süreç, çocuğun okuldan ayrılması ile sonuçlanabilmektedir

Nalbant (2010) okulların, gerek öğretmenler, gerekse diğer yetişkinler tarafından çocukların düzenli olarak gözlenmesi, risk davranışlarının belirlenmesi ve önlenmesi için uygun ortamlar olduğunu vurgulamaktadır. McWhirter ve arkadaşları (2004), öğretmenlerin veya psikolojik danışmanların, riskli davranışlara yönelen çocuklara erken dönemde uygulayacakları destek ve müdahale ile onları daha ciddi risklerden koruyabilecekleri görüşündedirler. Bunlara ilaveten çatışma çözme becerileri, iletişim becerileri ve problem çözme becerilerinin uygulandığı birçok çalışmada bu eğitimlerin çocukların riskli davranışlara yönelmesini engellediğini göstermektedir (Beşer, 2008; Bry, 1982; Maskin, 1976; Serna, Schumaker, Hazel ve Sheldon 1986; Şevkin, 2008). Ayrıca birçok araştırmada toplum, aile ve okulu kapsayan destek ve müdahale programlarının çocuğun risk davranışlarına yönelmesinin önlenmesinde etkili olduğunu göstermektedir (Calhoun, Glaser ve Bartolomucci, 2001; Dishion, Patterson, Stoolmiller ve Skinner, 1991).

Risk altında bulunan öğrenciler zerine Türkiye'de yapılan çalışmaların sınırlı olduğu belirlenmiştir. Bu araştırmada da Yozgat ilinde lisede eğitim gören ergenlerin risk altında olma durumları araştırılarak çocukların aile, eğitim, başarı, devam, okulda disiplin sularına karışma ve serbest zamanı değerlendirme durumları incelenmiştir. Araştırma bulgularının çocukların içinde buldukları risklerin belirlenmesine ve alınacak önlemlere katkı getirmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca bu araştırmanın Türkiye'de risk altında bulunan çocuklar üzerine yapılacak araştırma ve tartışmalara veri sağlaması hedeflenmektedir.

YÖNTEM

Araştırma betimsel bir çalışmadır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi ve içerik analizi kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın alışma grubu, Türkiye'nin Yozgat ilinde  lisede okuyan 10 kız 10 erkek olmak üzere 20 öğrencidir. Bu ğrenciler belirlenirken risk altındaki ğrenci olması ölçütü temel

alınmıştır. Bu risk altındaki öğrenciler belirlenirken okul rehber öğretmeninin görüşü alınmıştır. Çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemlerinden (purposeful sampling) ölçüt örnekleme (Yıldırım ve Şimşek, 2000) yoluyla belirlenmiştir. Araştırmada risk altında bulunan öğrencilerle görüşme yapılmıştır. Aile bütünlüğü bozulmuş olan, okulda arkadaşlarıyla, öğretmenleriyle, okul yönetimiyle ve dersleriyle sorun yaşayan öğrenciler risk altındaki öğrenciler olarak kabul edilmiş ve çalışma grubuna bunlar seçilmiştir.

Veri Toplanması

Araştırmanın verileri lise öğrencilerinden yüz yüze görüşme yöntemiyle toplanmıştır. Katılımcılarla görüşmeler yaklaşık 15-25 dakika sürmüştür. Veri toplama sürecinde, öğrencilere dört alanda sorular sorulmuştur. Bu alanlar kendilerine ilişkin kişisel bilgiler, aile durumu, öğrenim yaşamı, anne-baba çocuk ilişkisi ve serbest zamanı değerlendirme biçimi başlıklarından oluşmaktadır.

Araştırma sorularında öncelikle öğrencilerin *kışisel bilgilerinden* cinsiyetine, yaşına ve öğrenim gördüğü sınıfına yer verilmiştir. *Aile durumuyla* ilgili olarak öğrencilere anne ve babanın, sağ olup olmadığı, anne babanın akraba olup olmadığı, çocuğun kiminle yaşadığı sorulmuştur. Ayrıca anne babanın birlikte yaşayıp yaşamadığı, ikinci bir evlilik olup olmadığı, annenin ve babanın çalışma ve sigortalılık durumu, evlerinin kendi evi olup olmadığı, düzenli gelir durumu, yardım alıp almadığı ve kardeş sayısı gibi konularda sorular sorulmuştur. Öğrencilere *öğrenim hayatlarıyla* ilgili olarak velisinin kim olduğu, ne sıklıkla okula geldiği, toplantıları takip edip etmediği, okulda bir sorun yaşandığında kimin ilgilendiği, sınıf tekrar durumu, bir önceki yarıyıl başarı ve devamsızlık durumu, kendini nasıl bir öğrenci olarak tanımladığı, okul değişikliği yaşayıp yaşamadığı, olmuşsa nedeni, ilkokul ve ortaokuldaki başarı durumu, devam durumu, okulda yaşadığı sorunlar (arkadaş, öğretmen, idare, ders), bugüne kadar herhangi bir davranış nedeniyle idareden uyarı ya da ceza alıp almadığı sorulmuştur.

Anne baba çocuk ilişkisi ile ilgili olarak, anne babasıyla ilişkisini nasıl tanımladığı, küçükken bir sorun olduğunda sorunları kiminle paylaştığı, neden o kişiyi seçtiği, şu anda bir sorunu olduğunda kiminle paylaştığı, neden onunla paylaştığı, ailesini nasıl bir aile olarak tanımladığı, aileyle birlikte vakit geçirip geçirmediği, geçiriyorlarsa ne yaptıkları, okulda ya da dışarda bir sorun yaşadığında ailesinin nasıl tepki verdiği sorulmuştur. *Serbest zamanlarını değerlendirme biçimleriyle* ilgili olarak ailesinin arkadaşlarını tanıyıp tanımadığı, eve en geç kaçta girdiği, dışardayken kiminle ve nasıl vakit geçirdiği, gün içinde en çok neye vakit ayırdığı, okul çıkışı ne yaptığı, tatillerini nasıl geçirdiği, telefonla ne kadar zaman geçirdiği, internette ne kadar zaman geçirdiği, herhangi bir nedenle karakolluk olup olmadığı ve ailesinden karakolluk olan olup olmadığı sorulmuştur.

Veri Analizi

Öğrencilerin sorulara verdikleri cevaplar, içeriklerine göre analiz edilmiştir. Leedy ve Ormrod'a (2005, s. 142) göre içerik analizi (content analysis), bir konudaki metnin detaylı ve sistematik olarak incelenmesidir. Cinsiyet farklılığını vurgulamaya olanak tanıyabilmek için tabloda verilen öğrenci görüşleri kız ve erkek ayrı ayrı maddeler halinde ve frekanslarıyla gösterilmiştir. Araştırma soruları hazırlanırken birbirine yakın alanlar art arda soru olarak yazılmıştır. Her bir grubun içeriğine göre sorulara alt başlıklar konulmuştur. Bu alt başlıklar temaları oluşturmuştur.

Geçerlik-Güvenirlik

İçerik analizinin geçerliliği ve güvenilirliği birkaç yolla sağlanmaya çalışılmıştır. Görüşme formundaki sorular literatür taraması sonucunda, bu çalışmanın amacına uygun olarak, araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır. Soruların ön uygulaması yapılarak aynı şekilde anlaşılabilirliği, araştırma amacına uygunluğu ve işlerliği sağlanmaya çalışılmıştır. Ön uygulamadan sonra görüşme formuna son şekli verilmiştir. Sorular görüşme formuna yazıldığı haliyle

katılımcılara sorularak tüm katılımcılara aynı sorular yöneltilmeye ve araştırmanın geçerliği (Yıldırım ve Şimşek, 2000) sağlanmaya çalışılmıştır.

Ayrıca içerik analizi sürecinde Cohen, Manion ve Morrison (2005, s. 113) ve Creswell'in (1994, s. 158, 167) görüşleri doğrultusunda, analiz sürecinde araştırmacı çeşitlenmesine gidilerek iki farklı araştırmacının görüşleri arasında tutarlık sağlanarak araştırma yürütülmüştür, böylece geçerlik ve güvenirlik sağlanmaya çalışılmıştır. Ayrıca, içerik analizini farklı zamanlarda yeniden yapmak suretiyle zaman çeşitlenmesi (time triangulation) (Cohen, Manion ve Morrison, 2005, s. 113) yapılarak analizin geçerliği sağlanmaya çalışılmıştır.

Araştırmada toplanan verinin inanılrlılığını sağlamak için veri kaynağı grupta çeşitlemeye (data triangulation) gidilmiştir. Bu amaçla araştırmada çalışma grubu belirlenirken farklı okullarda okuyan risk altındaki öğrenciler çalışma grubuna alınarak yer rneklemesi yapılmıştır (Gray, Williamson, Karp, ve Dalphin, 2007). Patton (1987). Rubin ve Rubin'in (2005) vurguladığı gibi, böylece sorun yaşayan ve risk altında olan öğrenciler ve sorun yaşamış olması nedeniyle araştırma amacına uygun, faydalı ve güvenilir bilgi verebileceğine inanılan çalışma grubu belirlenmeye çalışılmıştır.

Katılımcılardan birebir görüşme yoluyla ayrıntılı ve derinlemesine bilgi toplanmış, veriler yorum yapılmadan maddeleştirilmiş, katılımcı ifadelerine yer verilerek okuyucuya sunulmuştur. Böylece araştırmanın güvenirliği (Rubin ve Rubin, 2005; Yıldırım ve Şimşek, 2000) sağlanmaya çalışılmıştır.

Araştırmada katılımcıların özellikleri aıkca belirtilerek ve veriler gereksinim duyulduğunda daha sonra incelenmek üzere saklanarak araştırmanın dış güvenirliği (Yıldırım ve Şimşek, 2000) sağlanması amaçlanmıştır. Ayrıca hem araştırmayı aynı Şekilde tekrar etmeye imkn tanımak (Yıldırım ve Şimşek, 2000), hem de Őeffaflık yoluyla güvenirliği ortaya koyabilmek için (Rubin ve Rubin, 2005) araştırma aşamaları ayrıntılı bir Şekilde verilmeye çalışılmıştır.

Araştırmada verilerinin analizi önceden var olan kuramsal çerçeveye uygun olarak yapılmıştır. Araştırma sonucunun var olan kuramsal çerçeve ile tutarlı olduğu görülmüştür. Bu durum çalışmanın güvenilir olduğuna işaret etmektedir (Rubin ve Rubin, 2005).

Temalar ve Yorumlanması

Araştırmada ğrencilere sorulan sorulara göre dört ana tema ortaya çıkmıştır. Bu temalar (1) *ğrencilerin kişisel bilgileri ve aile durumu*, (2) *ğrenim yaşamı*, (3) *Anne-baba ocuk ilişkisi* ve (4) *Serbest zamanlarını değerlendirme biçimidir*.

FINDINGS

Bu bölümde öğrencilerin kişisel bilgileri ve aile durumu, öğrenim yaşamı, anne-baba ocuk ilişkisi ve serbest zamanlarını değerlendirme biçimlerine ilişkin bulgular sırayla tablolar halinde yer almaktadır. Öğrencilerin *kişisel bilgilerine ve aile durumuna ilişkin bilgiler* Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1'de de izlenebileceği gibi katılımcıların 3' 15 yaş, 4' 16, 8'i 17, 4' 18 ve 1'i 19 yaşındadır. Öğrencilerin yaş ortalaması 17'dir. Öğrencilerin 3' 9, 4' 10, 12'si 11 ve 1'nin 12'nci sınıf ğrencisi olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin 2'sinin annesinin, 2'sinin babasının vefat ettiği; 11 öğrencinin ailesiyle, 4 öğrencinin annesiyle, 3 öğrencinin okul pansiyonunda, 2 öğrencinin dedesiyle yaşadığı görülmüştür.

Tablo 1:
Kişisel Bilgiler ve Aile Durumu

Lise Öğrencileri	Yaş	Kız (f)	Erkek (f)	Toplam (f)
Yaş	15	1	2	3
	16	3	1	4
	17	5	3	8
	18	1	3	4
	19	-	1	1
Öğrenim Durumu	9	1	2	3
	10	4	-	4
	11	5	7	12
	12	-	1	1
Anne	Sağ	9	9	18
Baba	Sağ	10	8	18
Anne Babanın Akrabalık Durumu	Var	1	2	3
Çocuk kiminle kalıyor	Aile	5	6	11
	Anne	3	1	4
	Pansiyon	1	2	3
	Dede	1	1	2
Anne Babanın Evlilik Durumu	Birlikte	6	5	11
	Boşanmış	1	2	3
	Ayrı	2	-	2
	Vefat	1	3	4
İkinci evlilik	Anne	-	2	2
	Baba	2	1	3
Annenin Çalışma Durumu	Çalışmıyor	7	5	12
	Çalışıyor	2	4	6
	Vefat	1	1	2
Annenin Sigortası	Sigortalı	4	5	9
Babanın Çalışma Durumu	Çalışıyor	8	6	14
	Bilmiyor	2	1	3
	Vefat	-	2	2
	Emekli	-	1	1
Babanın Sigortası	Sigortalı	6	8	14
Düzenli Gelir	Var	10	10	20
Ekonomik Yardım Alma Durumu	Almıyor	7	4	11
	Alıyor	2(Akraba)	6	8
	Nafaka	1	-	1
Ev Durumu	Kendilerinin	7	9	16
	Kira	3	1	4
Kardeş Sayısı	Öz 1	2	-	2
	Öz 2	5	2	7
	Öz 3	1	5	6
	Öz 4	1	2	3
	Üvey 1	-	1	1
	Üvey 2	2	-	2
	Üvey 7	-	1	1

Tablo 1’de görüldüğü gibi, öğrencilerin 11’inin anne-baba evliliklerinin devam ettiği, 3 öğrencinin anne-babasının boşandığı, 2 öğrencinin anne babasının ayrı yaşadığı, 4’ünün anne ya da babasının vefat ettiği belirlenmiştir. 5 öğrencinin anne ya da babasının başka bir eşle ikinci bir evlilik yaptığı, 12 öğrencinin annesinin çalışmazken, 6 öğrencinin annesinin çalıştığı, 14’ünün ise babasının çalıştığı, 9’unun annesinin ve 14’ünün babasının sigortalı olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin tamamının ailesinin düzenli geliri olduğu, öğrencilerin yarıdan çoğunun ekonomik yardım almadığı, yaklaşık yarısının yardım aldığı, 16 öğrencinin kendi evlerinde oturduğu, her öğrencinin öz veya üvey kardeşlerinin bulunduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerin *öğrenim hayatı* ile ilgili bulgular Tablo 2’de verilmiştir. Öğrencilerin veli durumuna bakıldığında 8’inin velisinin annesi, 8’inin babası, 2’nin dedesi ve 2’sinin amcası-ağabeyi olduğu tespit edilmiştir. Çocukların okullarda aileleri tarafından kontrolünün nasıl

gerçekleştiği incelendiğinde velilerin 6'sının gerektiğinde gelirken, 6'sının gelmediği, 3'ünün nadiren, 2'sinin dönem içinde 1-2 kere geldiği ve 2 öğrencinin velisinin düzenli geldiği görülmüştür.

Tablo 2:
Öğrenim Hayatı

Lise Öğrencileri		Kız	Erkek	Toplam
Öğrenci Velisi	Anne	6	2	8
	Baba	3	5	8
	Dede	1	1	2
	Amca-Ağabey	-	2	2
Velinin Okula Gelme Sıklığı	Gerektiğinde gelir	3	3	6
	Gelemez	2	4	6
	Nadiren	3	-	3
	Dönemde 1-2 kez	1	1	2
	Gelir	1	1	2
	2/3 haftada bir	-	1	1
Velinin Toplantılara Gelme Durumu	Gelir	6	8	14
	Gelmez	4	1	5
	Söylemez	-	1	1
Okulda Sorun Yaşasa Kim İlgilenir	Anne	6	3	9
	Baba	2	3	5
	Abi-Abla	2	1	3
	Öğretmenler	2	1	3
	Amca-Dayı-Dede	-	3	3
	Söylemiyor	1	1	2
Sınıf Tekrarı	Hayır	8	8	16
	Evet	2	2	4
Yarıyıl Başarı Durumu	Başarılı-iyi	7	4	11
	3-4 Zayıf	1	4	5
	Orta	1	1	2
	5-6 Zayıf	1	1	2
Yarıyıl Devamsızlık Durumu	Yok	5	6	11
	Var	5	4	9
Kendisini Nasıl bir Öğrenci Olarak tanımlıyor?	Başarılı	5	3	8
	Orta	3	2	5
	Sorunlu	1	3	4
	İsterse başarılı olabilir	-	2	2
	İsteksiz	1	-	1
Okul Değişikliği Olmuş mu?	Evet	7	6	13
	Hayır	3	4	7
Neden?	Kötü Arkadaş Ortamı	2	1	3
	Anne Baba Ayrılığı	2	-	2
	Kavga	-	1	1
	Babanın İçi	-	1	1
	Sınıf Ortamı	1	-	1
	Okul Kurallarının Katılığı	1	-	1
	Okulun kapanması	2	-	2
	Diğer	-	1	1
İlkokul ve Ortaokulda Başarı Durumu?	İyi-Başarılı	7	6	13
	Orta	2	3	5
	Başarısız	1	1	2
Devam Durumu	Devamlı	10	10	20
Okulda Yaşadığı Sorunlar	Arkadaşlarıyla	8	7	15
	Öğretmenleriyle	4	3	7
	Okul İdaresiyle	3	4	7
	Dersleriyle	3	4	7
Bugüne kadar idareden uyarı ya da ceza aldı mı?	Sözlü Uyarı	5	4	9
	Uzaklaştırma	3	-	3

Velinin toplantılara gelme sıklığı (Tablo 2) incelendiğinde ise 14 öğrencinin velisinin geldiği, 5'inin gelmediği ve 1 öğrencinin ise ailesine toplantıları söylemediği saptanmıştır. Çocukların okulda sorun yaşamaları durumunda bu sorunlarını annesiyle paylaşanların 9,

babasıyla paylaşanların 5, abi abla, öğretmen veya yakın akrabayı diyenlerin 3'er öğrenci olduğu belirlenirken, 2 öğrenci sorunlarını kimseyle paylaşmadığını belirtmiştir.

Sınıf tekrar durumları incelendiğinde (Tablo 2) öğrencilerin 4'ünün sınıf tekrarına kaldığı, bir önceki yarıyıldaki başarı durumları incelendiğinde, 11 öğrencinin başarılı durumda olduğu, 5 öğrencinin 3-4 zayıfı bulunduğu, 2 öğrencinin 5-6 zayıfı bulunduğu tespit edilmiştir. Bir önceki dönemdeki derslere devamsızlık durumlarına bakıldığında 11'inin devamsızlığının olmadığı, 9'unun devamsızlığı olduğu, 8'inin kendini *başarılı* olarak tanımlarken, 5 öğrencinin *orta* ifadesiyle tanımladığı, 4 öğrencinin başarı durumunu *sorunlu* olarak tanımladığı, 2 öğrencinin *istersem derslerde başarılı olabilirim*, 1 öğrencinin kendini *isteksiz* olarak tanımladığı gözlenmiştir.

Okul değişikliği durumu ele alındığında (Tablo 2) 13'ünün bir takım nedenlerle okul değişikliği yaptığı, 13'ünün ilkokul ve ortaokulda kendilerini başarılı veya iyi olarak tanımladığı, 15'inin okulda arkadaşlarıyla sorun yaşadığı, 7 öğrencinin öğretmeniyle, 7 öğrencinin okul yönetimiyle ve 7 öğrencinin de dersleriyle sorun yaşadığı saptanmıştır. Okul yönetiminden uyarı veya ceza alma durumları incelendiğinde, 9'unun sözlü uyarı alırken, 3 öğrencinin uzaklaştırma cezası aldığı belirlenmiştir.

Tablo 3:
Anne Baba Çocuk İlişkisi

Lise Öğrencileri		Kız	Erkek	Toplam
Anne Baba Çocuk İlişkisini Nasıl Tanımlar	Anneyle İlişkisi İyi	7	8	15
	Kötü	1	1	2
	Vefat etti	1	1	2
	Orta	1	-	1
	Babayla İlişkisi Kötü	9	3	12
	İyi	1	4	5
	Vefat etti	-	2	2
	Tanımlıyor	-	1	1
Küçükken Bir Sorun Yaşadığında Kiminle Paylaşır	Anne	4	4	8
	Kimseyle Paylaşmam	3	1	4
	Arkadaş	2	1	3
	Baba	-	2	2
	Dede	1	1	2
	Ağabey	-	1	1
O Kişiyi Seçme Nedeni	İlgilenir	6	9	15
	Kimseyle Paylaşmam	3	1	4
	Güvenirim	1	-	1
şuanda Bir Sorun Olduğunda Kiminle Paylaşırsın?	Anne	5	4	9
	Ağabey	2	2	4
	Arkadaş	2	1	3
	Öğretmenler	1	2	3
	Abla-Dede	1 (Abla)	2(1 Abla, 1Dede)	3
	Paylaşmam	2	1	3
Okulda ya da dışarıda bir sorun yaşadığında ailen nasıl tepki verir	Ne olduğunu sorar	5	5	10
	Kızar	2	4	6
	Suçlar	3	-	3
	Uyarır	-	2	2
	Aileyle Paylaşmam	-	1	1
Nasıl Bir Ailesiniz	İyi-bağlı-mutlu	4	6	10
	Paylaşım yok	3	2	5
	Beni istemiyorlar	1	1	2
	Baba olmasa iyi	1	-	1
	Anneyle iyi	1	-	1
	Bir araya gelemiyoruz	-	1	1
	Ailem yok	-	1	1
Aileyle nasıl vakit geçirirsiniz?	Sohbet etme	4	2	6
	Televizyon izleme	2	3	5
	Hafta sonları gezme	2	2	4
	Hiçbir şey yapılmaz	2	-	2
	Odandan çıkmam	-	1	1
	Bağ-bahçe işleri	-	1	1
	Ailem yok	-	1	1

Öğrencilerin aile ilişkilerinin niteliği ile ilgili bilgiler Tablo 3'te yer almaktadır. Tabloda da görüleceği üzere 15 öğrenci annesiyle, 5 öğrenci babasıyla ilişkilerini iyi olarak tanımlarken, 12

öğrenci babasıyla ve 2 öğrenci annesiyle ilişkilerini kötü olarak tanımlamış ayrıca babasının yaşadığını belirten 1 erkek öğrenci ise *babasını tanımadığını* belirtmiştir.

Öğrencilere küçükken bir sorun yaşamaması durumunda soruları kiminle paylaştıkları sorulduğunda (Tablo 3) 8 öğrenci annesiyle paylaştığını belirtirken, 3 öğrenci arkadaşıyla, 2 öğrenci babasıyla paylaştığını, 4 öğrenci hiç kimseyle paylaşmadığını ifade etmiştir. Sorunları belirttikleri kişilerle paylaşma nedeni olarak o kişinin sorunlarıyla ilgilenmesini gerekçe göstermişlerdir. Şu anda yaşadığı soruları kiminle paylaştıkları sorulduğunda 9 öğrenci sorununu annesiyle paylaştığını, 4'ü ağabey, 3'ü arkadaş, 3'ü öğretmen ve 3'ü ablayı tercih ettiğini, 3'ü ise kimseyle paylaşmadığını belirtmiştir.

Nasıl bir aile oldukları sorusuna (Tablo 3) 10 öğrenci iyi, birbirine bağlı bir aile oldukları cevabını verirken, 5 öğrenci paylaşım yok, 2 öğrenci beni istemiyorlar, 1 öğrenci baba olmasa iyi, 1 öğrenci anneye iyi, 1 öğrenci bir araya gelemiyoruz, 1 öğrenci ise ailem yok cevabını vermiştir. Aileyle nasıl vakit geçirdikleri sorusuna 6 öğrenci sohbet ettikleri, 5 öğrenci televizyon izledikleri, 4 öğrenci hafta sonları birlikte gezdikleri yönünde cevaplar verirken, bir öğrenci *odamdan çıkmam*, 1 öğrenci de *ailem yok* cevabını vermiştir.

Tablo 4:
Öğrencilerin Serbest Zamanlarını Değerlendirme Biçimleri

Lise Öğrencileri		Kız	Erkek	Toplam
Ailen arkadaşlarını tanıır mı	Tanıır	10	10	20
Eve en geç kaçta girersin	15-16.00	1	3	4
	17.00	3	1	4
	18-19.00	5	1	5
	21-22:00	-	3	3
	Pansiyonda kalıyor	1	2	3
Dışarıdayken kiminle vakit geçiriyor	Arkadaşlar	7	9	16
	Dışarı çıkmam	3	1	4
	Kuzenler	-	1	1
Nasıl vakit geçirirler	Kafe	5	4	9
	Gezme	3	6	9
	İnternet kafe	-	1	1
	Sohbete gider	-	1	1
Gün içinde en çok neye vakit ayırırsın	Bilgisayar	2	4	6
	Telefon	3	1	4
	Ders çalışır	-	3	3
	Kuran okur	-	1	1
	Kitap okur	1	-	1
	Filim izler	1	-	1
	Uyku	1	-	1
	Aileyle sohbet	1	-	1
	Arkadaş	-	1	1
	Dini sohbet	-	1	1
Okul çıkışı ne yapar	Eve gider	8	5	13
	Ödev yapar	2	2	4
	Gezmeye gider	-	3	3
Tatillerde ne yapar	Çalışır	2	4	6
	Gezer	1	4	5
	Köye-memlekete gider	2	1	3
	Akrabaya gider	3	-	3
	Evde geçer	2	-	2
	Arkadaşlarla geçirir	-	1	1
Telefonda ne kadar zaman geçirirsin	Az	2	5	7
	1-2 saat	2	-	2
	3-4 saat	4	3	7
	Çok uzun saatler	2	-	2
	Telefonum yok	-	2	2
İnternette ne kadar zaman geçirirsin	Az	1	3	4
	1-2saat	1	2	3
	3- 4 saat	3	4	7
	Çok uzun saatler	2	-	2
	İnternet yok	3	1	4
Hiç karakolluk oldun mu	Evet	2	2	4
Ailende karakolluk olan var mı	Evet	7(baba,akraba)	3(ağabey,baba)	10

Öğrencilerin ders dışında serbest zamanlarını nasıl geçirdikleri ile ilgili bulgulara Tablo 4'te yer verilmiştir. Tabloda da görüldüğü gibi tüm öğrencilerin ailesi öğrencinin arkadaşlarını tanımaktadır. Öğrencilerin yarısının okul sonrasında eve giriş saatinin saat altıdan önce, yarısının ise saat altıdan sonra olduğu, dışarıdayken daha çok arkadaşlarla vakit geçirdikleri, yaptıkları etkinliği *gezme* ve *kafede oturma* olarak aktardıkları belirlenmiştir.

Öğrencilerin gün içinde en çok bilgisayar ve telefonla vakit geçirdikleri, okul çıkışı çoğunluğunun eve gittiği; tatillerini nasıl geçirdikleri sorusuna çalışarak, gezerek ve köye, memlekete, akrabalara giderek şeklinde yanıtlar vermişlerdir. Öğrencilerin 7'si telefonda az zaman geçirdiğini, 2 öğrenci, 1-2 saat, 7 öğrenci 3-4 saat, 2 öğrenci ise çok uzun saatler geçirdiğini belirtmiştir. İnternete ise 4 öğrenci az, 7 öğrenci 3-4 saat, 2 öğrenci çok uzun saatler zaman ayırdığını ifade etmiştir. 4 öğrenci herhangi bir nedenle güvenlik birimleriyle sorun yaşadığını belirtmiştir. Bu 4 öğrenci kavga, evden kaçma, internetteki paylaşımları nedeniyle sorun yaşama sonucu karakolluk olduklarını ifade etmişlerdir. 10 öğrenci baba, ağabey ve yakın akrabalarının güvenlik birimleriyle sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Ailesinde ciddi sorunlar yaşayan veya yaşadığı sorunlar nedeniyle psikiyatrik tedavi gören çocuklarla ilgili bilgiler ise Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5'te görülebileceği gibi 3 öğrencinin anne baba ilişkisinde ciddi sorunlar bulunmaktadır. Bu çocuklardan birinin anne ve babası boşanma aşamasına gelmiş, yaşanan sorunlar nedeniyle anne çocuklarıyla birlikte bir yıl sığınma evinde yaşamıştır. Diğer öğrenci ise anne babası arasında yaşanan kavgalar, babanın sık sık cezaevine girip çıkması nedeniyle aile birliğinde sorun yaşamaktadır. Öğrencilerin anne babaları arasında yaşanan sorunlarda kendilerini sorumlu hissettikleri gözlenmiştir. Öğrencilerden birisi annesinin babasına katlanma durumunu "*annem babama bizim için katlanıyor*" sözleriyle ifade ederken diğeri "*ben babamı daha çok sevsem, babamla az kavga etsem evde huzur olacak*" diye aktarmaktadır. Bu öğrencilerden ilkinde depresyon tanısı bulunurken, diğeri öğrencinin aşırı öfkeli ve kaygılı olduğu gözlenmiştir. Anne babası kendisi çok küçükken ayrılan erkek öğrenci ise yaşadıklarını "*babaannem öldükten sonra benim evim olmadı. Ben her iki evde de yabancıyım ve anneme gittiğimde kapıyı neden geldin diyen bir yüzle açıyor*" şeklinde aktarmıştır. Bu öğrencinin de psikiyatrik tanısı bulunmakta olup, bir hafta hastanede psikiyatrik tedavi gördüğü öğrenilmiştir. Pansiyonda kalan bir kız öğrencinin ise yaygın anksiyete bozukluğu tanısı ile tedavi gördüğü ve öğrencinin yaşadıklarını ailesi üzülmesin diye paylaşmadığı belirlenmiştir.

Tablo 5:
Öğrencilerin Yaşadıkları Ciddi Sorunlar

Lise Öğrencileri	Kız	Erkek	Toplam
Anne-baba ilişkisinde ciddi çatışma yaşanan çocuklar	2	1	3
Anne babası arasında sorunlar olan çocuk	2	-	2
Anne baba arasında sorun yaşanması nedeniyle sığınma evinde kalmak zorunda olan çocuk	-	1	1
İstenmeyen çocuk	1	-	1
Eve kabul edilmediği için pansiyonda kalan çocuk	-	1	1
Evden kaçan çocuk	1	-	1
ASPB'nin kurumlarına yerleştirilen çocuk	1	-	1
*Psikiyatrik yardım alan çocuk	1	1	2
**Sosyal paylaşım sitelerinde riskli davranım eğilimi olan çocuk	2	-	2

Öğrencilerden birisi ailede anne baba ile yaşadığı çatışmalar nedeniyle evden kaçtığını ve bir ay kadar Aile ve sosyal politikalar Bakanlığının yurdunda kaldığı görülmüştür. Bu öğrencide de yoğun kızgınlık ve saldırganlık eğilimleri gözlenmiştir. Bir kız öğrencinin de sosyal paylaşım sitelerinde yayınladığı resimleri nedeniyle sorun yaşadığı ve olayın adli mercilere intikal ettiği tespit edilmiştir.

CONCLUSION DISCUSION AND RECOMMENDATIONS

Günümüzde yaşanan sorunlar aileleri ve özellikle de çocukları zorlamakta ve gelişimlerini sekteye uğratabilmektedir. Araştırmada elde edilen bulgular da risk altında bulunan çocukların birçoğu alanda sorun yaşadıklarını göstermektedir. Araştırmada aile bütünlüğü bozulmuş olan, okulda arkadaşlarıyla, öğretmenleriyle, okul yönetimiyle ve dersleriyle sorun yaşayan öğrenciler risk altındaki öğrenciler olarak kabul edilmiş ve bunlar seçilmiştir. Araştırma bulgularına göre ailelerin çocuklarını okulda kontrol ve desteklerinin yetersiz olduğu söylenebilir. Ailelerin çocuğun eğitim hayatını takip etme davranışlarına bakıldığında okula gerektiğinde geldikleri ya da hiç gelmedikleri görülmektedir. Veli toplantılarını ise çoğunlukla takip ettikleri tespit edilmiştir. Çocukların yaşadıkları sorunları paylaşım durumlarına bakıldığında küçükken de şu anda da yaşadıkları sorunları paylaşmak için çoğunlukla annenin, annenin dışında ise kardeş, arkadaş ve öğretmenlerin tercih edildiği saptanmıştır. Bu durum çocukların içinde bulunduğu ergenlik döneminde ailenin dışında özellikle akran gruplarının etkili olmasıyla açıklanabilir. Ancak öğrencilerin bazılarının sorunlarını kimseyle paylaşmadığı da tespit edilmiştir. DiTommaso ve Spinner (1997) yalnızlığın ergenler arasında sık görüldüğünü, buna kaygı, öfke, üzüntü ve diğerlerinden kendini farklı hissetme duygularının eşlik ettiğini belirtmektedir. Ergenin içinde bulunduğu psikososyal gelişim döneminin bir sonucu olarak kendini yalnızlaştırması beklenebilecek bir durumdur ancak kişilik, aile ve çevreyle yaşadığı sorunlar yalnızlaşmayı arttırmakta ve risk alma davranışlarını desteklemektedir.

Bu bulgular ışığında ailelerin çocuğu okulda denetlemekte yetersiz kaldıkları, çocukların yaşadıkları sorunları aileleri ile paylaşmadıkları, başarı durumuyla ilgili sorun yaşadığı, okulda arkadaş, öğretmen ve idare ile sorun yaşadıkları görülmektedir. Öğrencilerin bu tür sorunları kendi başlarına çözmeye çalıştıkları, aileden gerekli olan desteği bulmakta zorlandıkları, yalnızlaştıkları ve riskli davranışlara yönelindikleri görülmektedir. Bu araştırmada elde edilen bulgular daha önceki araştırmalarda ailelerin çocuklarını takip etmekte güçlük çektiklerini (Vickers, 1994; Wang, 1994; Machamer ve Gruber, 1998), yetersiz ve tutarsız yönlendirme yaptıklarını, çocukların duygusal ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kaldıklarını vurgulayan (Patterson, DeBaryshe ve Ramsey, 1989) çalışmalarla benzerlik göstermektedir.

Öğrencilerin ailelerini nasıl algıladıklarına bakıldığında ise çocuklarla aile arasında çatışma olduğu, bir kısım çocukların kendilerinin aileleri tarafından istenmediklerini düşündükleri, yine bir kısmının sorunlarını onlarla paylaşmadığını belirttiği, bir öğrencinin ise "*babam olmasa iyi*" cevabını verdiği görülmektedir. Aile ile vakit geçirme biçimleri olarak ise televizyon seyretme, gezme, sohbet etme, bağ-bahçe işleri gibi cevaplar alınırken, bir öğrencinin *odamdan çıkmam* ifadesinin kullandığı belirlenmiştir. Ergenlik döneminin kendine has gelişim özellikleri çerçevesinde öğrencilerin kendilerini yalnızlaştırma, aileleriyle paylaşmama gibi davranışları görülebilmekle birlikte (DiTommaso ve Spinner, 1997) ailelerin yetersiz denetim ve yönlendirme davranışları nedeniyle çocukların yalnızlaştıkları görülmektedir. Ailede yaşanan sorunlar da çocukların yalnızlaşmasına ve duygusal sorunlar yaşamalarına neden olmaktadır (Machamer ve Gruber, 1998; Wang, 1994) Araştırmaya katılan çocuklarda okul başarısızlığı ve uyum sorunları ile birlikte, depresyon, kaygı, evden kaçma, internetin zarar verici kullanımı gibi davranışlar olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın bu bulgularının literatürdeki çalışma sonuçlarını destekler nitelikte olduğu görülmüştür.

Araştırmanın önemli bulgularından birisi ise ailede yaşanan çatışmalarda çocukların durumudur. Öğrencilerle yapılan görüşmelerde anne baba arasında yaşanan sorunların nedeni olarak kendilerini görmeleri, "*annem bizim için katlanıyor, ben babamı daha çok sevsem, babamla az kavga etsem evde huzur olacak*" ve "*babaannem öldükten sonra benim evim olmadı. Ben her iki evde de yabancıyım ve anneme gittiğimde kapıyı neden geldin diyen bir yüzle açıyor*" ifadeleri çocukların içinde bulunduğu zedeleyici ve zorlayıcı duğu durumları hakkında çarpıcı bilgiler sunmaktadır.

Öğrencilerin serbest zamanlarını geçirme biçimleri de önemli bulgular içermektedir. Öğrencilerden okul sonrasında eve giriş saatleri saat altıdan sonra olan azımsanmayacak sayıda öğrenci olduğu, daha çok arkadaşlarla vakit geçirildiği, yapılan etkinliği gezme ve kafede oturma olarak aktardıkları bulunmuştur. Öğrencilerin yarısının gün içinde en çok bilgisayar ve telefonla vakit geçirdikleri, önemli bir kısmının iki üç saatten fazla internet ve telefonla ilgilendiği görölmektedir. Telefonda internete girilebildiği de göz önünde bulundurulduğunda sosyal ağlarda geçirilen vakitler çok daha yüksek olduğunu düşündürmektedir. Bu bulgular literatürde internet ve telefon kullanma ile ilgili bulgularla örtüşmektedir. Depresyon tedavisi gören öğrencinin 4000 arkadaşı bulunduğu bir Facebook sitesinin olduğu, yine bir öğrencinin internette yayınladığı resimleri nedeniyle sorun yaşadığı ve bu sorunun adli mercilere yansıdığı öğrenilmiştir. Bu bulgular sorun yaşayan çocukların kendilerini ifade edebilecekleri en rahat alanın internet olduğunu ve internet kullanma süresi arttıkça kullananların, sosyal hayattaki insanlarla daha az ilişkiye girdiğini kendisini diğerlerinden izole ettiğini belirten araştırma bulguları ile desteklenmektedir (Bayraktutan, 2005; Ceyhan, Ceyhan ve Gürcan, 2007; Greenfield, 1999; Yıldız ve Bölükbaş, 2005; Young, Clopton ve Bleckley, 2004). Çelik'e (2016) göre iletişim teknolojisinin yanlış kullanımının yol açtığı sonuçlar öncelikle günlük yaşantının gerçeklik içindeki fonksiyonel sosyal ilişkilerinden gençleri koparmakta; ikinci olarak gerçek yaşam uzamlarında gerçekleşen zihinsel çözümleyici süreçlerden kişiyi uzaklaştırmaktadır. Üçüncü olarak konuşma yoluyla iletişim kurma sürecinde genci yetersiz duruma getirmekte; dördüncü olumsuz sonuç olarak bilgi kirliliğine yol açarak, seçilmiş, ayıklanmış insanlık bilgi birikiminden genci uzaklaştırarak çoğunlukla bireyler arası psiko-sosyal süreçlere hapsedmekte ve genel kültür eksikliğine yol açmaktadır. Yine Çelik'e (2013) göre kitle iletişim araçları gençlerin olayları doğru ya da yanlış olarak değerlendirmesini, doğru ya da yanlış bir kültürü edinmesini ve değer yargılarını etkileyebilmektedir.

Ailede yaşanan sorunlar, ebeveyn desteğinin yetersizliği, okul ve arkadaş sorunları öğrencileri farklı alanlarda doyum sağlamaya itmektedir. Öğrenciler aileden ve okuldan almadığı desteği başka ilişkilerde bulmaya çabalamaktadırlar. Bu durum çocukların kontrolsüz ortamlarda kendilerine zarar verici ilişkilere girmesine yol açmaktadır. Ayrıca çocuklarda kavga, ebeveynlerle yaşanan çatışma nedeniyle evden kaçma ve internetteki paylaşımları nedeniyle sorun yaşama sonucu karakolluk olma durumları ile babanın, ağabeyin ve yakın akrabalarının adli olaylara karışması da çocukların içinde buldukları riskler hakkında bize önemli bilgiler sağlamaktadır. Bu bulgular da literatürdeki araştırma sonuçlarını desteklemektedir (Dönmez, 2007; Loeber ve ark. 1998; Pezzot-Pearce ve Pearce, 2004; Sternberg ve ark. 1993).

Çocuğun tanıştığı ilk örgün kurum olan okul, sosyoekonomik ve kültürel yoksunlukların belirlenmesi için uygun ortamlar sağlamaktadır. Nalbant'a (2010) göre çocuğun aileden ve toplumdaki gelen risk faktörleri ile okulda karışlaştığı güçlükler, okul başarısızlığı ve davranış problemleri olarak kendini göstermektedir. Bu duruma zamanında müdahale edilemez ise süreç, çocuğun okuldan ayrılması ile sonuçlanabilmektedir.

Literatürde de vurgulandığı üzere okullar sorunların belirlenmesi ve önlenmesi açısından önemli kurumlardır. McWhirter ve arkadaşları (2004), okulda uygulanacak destek ve müdahale programlarının öğrencileri daha ciddi risklerden koruyabileceğini belirtmektedirler. Araştırmaya katılan öğrencilerden birinin 10. *Sınıfta okurken olumsuz akran gruplarının etkisinde okulda kavgaya karıştığı, sık sık idare tarafından uyarıldığı, kendi ifadesiyle "sayısını ben bile bilmiyorum, idareden yirminin üzerinde uyarı aldım. Ancak rehber öğretmenle çalışmaya başladığımdan beri onlar artık geride kaldı"* sözü araştırmacıların görüşlerini desteklemektedir. Literatürde birçok çalışma çatışma çözme becerilerinin, iletişim becerilerinin ve problem çözme becerilerinin çocukların riskli davranışlara yönelmesini engellediğini göstermektedir (Beşer, 2008; Bry, 1982; Maskin, 1976; Serna ve ark. 1986; şevkin, 2008). Bu doğrultuda çocukların karışlaştıkları risklerden korunabilmeleri amacıyla ailelere, öğretmenlere, akran gruplarına ve okul yönetimine yönelik müdahale ve destek çalışmalarının yapılması önem kazanmaktadır. Ayrıca bu araştırmanın yalnızca öğrencilerle yapılması nedeniyle aile, okul, arkadaş ve öğretmen ilişkileri ve

yaşanan sorunların ayrıntılı olarak saptanması açısından yetersiz kaldığı görülmüştür. Bu nedenle araştırmanın daha yüksek sayılarda öğrenciler, anne babalar, arkadaş, idare ve öğretmenler gibi çalışma grupları ile yapılması çocukların içinde buldukları durumların ayrıntılı olarak ortaya çıkarılması açısından önemli olabilir.

REFERENCES

- Arnett, J. J. (1999). Adolescent storm and stress, reconsidered. *American Psychologist*, 54(5), 317-326.
- Bayraktutan, F. (2005). *Aile içi ilişkiler açısından internet kullanımı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Beşer, N. G. (2008). *Suça yatkın ergenlerde olumlu kişiler arası ilişkiler geliştirme programının etkililiğinin incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Bry, B. H. (1982). Reducing the incidence of adolescent problems through preventive intervention: One and five year follow-up. *American Journal of Community Psychology*, 10, 265-276.
- Calhoun, G. B., Glaser, B. A. and Bartolomucci C. L. (2001). The juvenile counseling and assessment model and program: A conceptualization and intervention for juvenile delinquency. *Journal of Counseling and Development*, 79, 131-141.
- Capuzzi, D. and Gross, D. R. (1996). Prevention: An overview. İçinde D. Capuzzive R.B. Gross (Eds.). *Youth Risk: A Prevention Resource for Counselor: Teachers and Parents*, 21-33, Alexandria: VA, APA Press.
- Ceyhan, E., Ceyhan, A. A. ve Gürcan, A. (2007). Problemlili İnternet Kullanımı Öleği'nin geerlik ve gvenirlik alışmaları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 7(1), 387-416.
- Cohen, L., Manion, L. and Morrison, K. (2005). *Research methods in education*, (5th Edition). Routledge Falmer, London and New York: Taylor & Francis eLibrary.
- Cote, S., Zoccolillo, M., Tremblay, R., Nagin, D. and Vitaro, F. (2001). Predicting girls' conduct disorder in adolescence from childhood trajectories of disruptive behaviors. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 40(6), 678-684.
- Creswell, J. W. (1994). *Research design: Qualitative and quantitative approaches*. California: Thousand Oaks, Sage Publications.
- elik, E. (2016). Youth communication technology addiction and leisure time education. ICLEL, 2015, 1st. International Conference on Lifelong Learning and Leadership for All, Palacky University and Moravian University College Olomouc, Czech Republic. *Proceedings Book*, 1, 423-426.
- elik, E. (2013). Kitle haberleşme aralarının gençlerin dil ve anlam algısına etkisi. *Yeni Türkiye Dergisi*, 55, 1243-1256.
- KK, ocuk Koruma Kanunu. <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5395.pdf> 10.04.2016
- Davies, P. T and Cummings, E. M. (1994). Marital conflict and child adjustment: Anemotional security hypothesis. *Psychological Bulletin*, 116(3), 387- 411.
- Demir, A. (1990). *Üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeylerini etkileyen bazı etmenler*. Yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Dishion, T. J., Patterson, M. S., Stoolmiller, M. and Skinner M. L. (1991). Family, school and behavioral antecedents to early adolescent involvement with antisocial peers. *Developmental Psychology*, 27(1), 172-180.
- DiTommaso, E. and Spinner, B. (1997). Social and emotional loneliness: A reexamination of Weiss' typology of loneliness. *Personality and Individual Differences*, 22(3), 417-427.
- Dönmez, E. (2007). Ailelerin özellikleri. İçinde K. Ögel (Ed.), *Riskli Davranışlar Gösteren ocuk ve Ergenler Alanda alışanlar İçin Bilgiler*, ss. 13-25. İstanbul: Yeniden.
- DuBois, D. L., Eitel, S. K. and Felner, R. D. (1994). Effects of family environment and parent-child relationships on school adjustment during the transition to early adolescence. *Journal of Marriage and Family*, 56(2), 405-414.
- Ekşi, A. (1990). *ocuk genç ve anne-babalar*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Esen, E. ve Siyez, D. M. (2011). Ergenlerde internet bağımlılığını yordayan psiko-sosyal değişkenlerin incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(36), 127-138.
- Eisenberg, S. and Patterson, L. E. (1979). *Helping client with special concern*. Chicago: Rand Me Nally College publishing Company.
- Eu Kids Online. (2010). *Avrupa evrimii ocuklar araştırma projesi Türkiye bulguları ön özeti*. <http://eukidsonline.metu.edu.tr/> (21 Mayıs 2013).

- Farrell, A. and White, K. (1998). Peer influences and drug use among urban adolescents: Family structure and parent-adolescent relationship as protective factors. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 66*(2), 248-258.
- Farrington, D. (1989). Early predictors of adolescent aggression and adult violence. *Violence and Victims, 4*(2), 79-100.
- Farrington, D. (2004). Conduct disorder, aggression, and delinquency. İçinde R. Lerner ve I. Steinberg (Ed.), *Handbook of Adolescent Psychology*, New York: Wiley.
- Farrington, D., Lolliffe, D., Loeber, R., Stouthamer-Loeber, M. and Kalb, L. (2001). The concentration of offenders in families, and family criminality in the prediction of boys' delinquency. *Journal of Adolescence, 24*(5), 579-596.
- Glasser, W. (1969). *School without failure*. New York: Harper and Row Publishers.
- Greenfield, D. N. (1999). Psychological characteristics of compulsive internet use: a preliminary analysis. *Cyber Psychology and Behavior, 2*(5), 403-412.
- Gray, P. S., Williamson, J. B., Karp, D. A. and Dalphin, J. R. (2007). The research imagination: An introduction to qualitative and quantitative methods. New York: Cambridge University Press.
- Gross, E. F. (2004). Adolescent internet use: What we expect, what teens report. *Applied Developmental Psychology, 25*(6), 633-649.
- Grych, J. H., and Fincham, F. D. (1990). Marital conflict and children adjustment: A cognitive-contextual frame work. *Psychological Bulletin, 108*, 267-290.
- Grych, J. H., Seid, M. and Fincham, F. D. (1992). Assessing marital conflict from the child's perspective: The Children's Perception of Interparental Conflict Scale. *Child Development, 63*, 558-572.
- Jones, W. H., Freemon, J. E. and Goswick, R. A. (1981). The persistence of loneliness: Self and other determinants. *Journal of Personality, 49*(1), 27-48.
- Jelenchick L. A., Eickhoff J. C. and Moreno M. A. (2012). "Facebook depression?" social networking site use and depression in older adolescents. *Journal of Adolescent Health, 52*, 128-130.
- Kaplan, H. B., Johnson, R. J., and Bailey, C. A. (1987). Deviant peers and deviant behavior: Further elaboration of a model. *Social Psychology Quarterly, 50*(3), 277-284.
- Kepeki, Y. ve zcan, A. Y. (2002). Okullarda ocuk sululuğunun nlenmesi. *I. Ulusal ocuk ve Su: Nedenler ve nleme alışmaları Sempozyumu*, 255-277, Ankara: UNICEF.
- Korkut, F. (2004). *Okul temelli nleyici rehberlik ve psikolojik danışma*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Leedy, P. D., and Ormrod, J. E. (2005). *Practical research: Planning and design* (8th ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Loeber, R., Farrington, D., Loeber, M. S. and Kammen, W. B. V. (1998). Multiple risk factors for multi problem boys: Co-occurrence of delinquency, substance use, attention deficit, conduct problems, physical aggression, covert behavior, depressed mood, and shy/withdrawn behavior. İçinde R. Jessor (Ed), *New Perspectives on Adolescent Risk Behavior*, pp. 90-148. Cambridge: Cambridge University pres.
- Machamer, A. M. and Gruber, E. (1998). Secondary school, family and educational risk: Comparing American Indian adolescents and their peers. *Journal of Educational Research, 91*(6), 357-369.
- Maskin, M. B. (1976). The differential impact of work-oriented vs. communication-oriented juvenile correction programs upon recidivism rates in delinquent males. *Journal of Clinical Psychology, 32*(2), 432-433.
- McCabe, K., Hough, R., Wood, P. and Yeh, M. (2001). Childhood and adolescent onset conduct disorder: A test of the developmental taxonomy. *Journal of Abnormal Child Psychology, 29*(4), 305-316.
- McCoy, K., Cummings, E. M. and Davies, P. T. (2009). Constructive and destructive marital conflict, parenting, and children's school and social adjustment. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, 50*(3), 270-279.
- McWhirter, J. J., McWhirter, B. T., McWhirter, E. H. and McWhirter, R. J. (2004). *At risk youth: A comprehensive response*. Belmont, CA: Thomson Brooks/Cole.
- Moffitt, T. (1993). Adolescence-limited and life-course persistent antisocial behavior: A developmental taxonomy. *Psychological Review, 100*(4), 674-701.
- Nalbant, A. (2010). *ocuklarla alışan infaz ve koruma memurlarına yönelik hazırlanan kişilerarası ilişkiler psikoeğitim programının etkililiği*. Yayımlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- gel, K. (2007). "Risk" kavramının tanımı. İçinde K. gel (Ed.), *Riskli Davranışlar Gösteren ocuk ve Ergenler Alanda alışanlar İçin Bilgiler*, ss. 13-25, İstanbul: Yeniden.
- Öztürk, M. (1997). 10-13 yaşları arasındaki çocuklarda umutsuzluk ve yalnızlığın bazı değişkenlerle ilişkisinin incelenmesi. *Yayımlanmamış yüksek lisans tezi*, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Patton, M. Q. (1987). *How to use qualitative methods in evaluation, program evaluation kit*. California: Sage Publications.

- Patterson, G. (1986). Performance models for antisocial boys. *American Psychologist*, 41(4), 432-444.
- Patterson, G. R., DeBaryshe, B. D. and Ramsey, E. (1989). A developmental perspective on antisocial behavior. *American Psychologist*, 2, 329-335.
- Pezzot-Pearce, T. D. and Pearce, J. (2004). *Parenting assessments in child welfare cases: A practical guide*. Toronto: University of Toronto press Incorporated.
- Rubin, H. J. and Rubin, I. S. (2005). *Qualitative interviewing: The art of hearing data*. California: Thousand Oaks, Sage Publication.
- Salı G. (2013). İlköğretim ikinci kademe çocukların empatik eğilimlerinin ve benlik kavramlarının incelenmesi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 6(4), 496-519.
- Salı, G. (2014). Okulöncesi dönem çocuklarında akran ilişkilerinin ve akran şiddetine maruz kalmanın çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43(2), 195-216.
- Scott, E. and Woolard, J. (2004). The legal regulation of adolescence. İçinde R. Lerner and I. Steinberg (Eds.), *Handbook of Adolescent Psychology*, New York: Wiley.
- Serna, L. A., Schumaker, J. B., Hazel, J. S. and Sheldon, J. B. (1986). Teaching reciprocal social skills to parents and their delinquent adolescents. *Journal of Clinical Child Psychology*, 15(1), 64-77.
- Shelton, K. H. and Harold, G. T. (2008). Interparental conflict, negative parenting, and children's adjustment: Bridging links between parents' depression and children's psychological distress. *Journal of Family Psychology*, 22(5), 712-724.
- Steinberg, L., Elmen, J. D. and Mounts, N. S. (1989). Authoritative parenting, psychosocial maturity, and academic success among adolescents. *Child Development*, 60(6), 1424-1436.
- Sternberg, K. J., Lamb, M. E. Greenbaum, C., Cicchetti, D., Dawud, S., Cortes, R. M., Krispin, O. and Lorey, F. (1993). Effects of domestic violence on children's behavior problems and depression. *Developmental Psychology*, 29(1), 44-52.
- Şevkin, B. (2008). *Müzakere (problem çözme) ve arabuluculuk" eğitim programının ilköğretim 4.- 5. sınıf öğrencilerinin çatışma çözüm stilleri ve saldırganlık eğilimleri üzerindeki etkilerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Vickers, H. S. (1994). Young children at risk: Differences in family functioning. *Journal of Educational Research*, 87(5), 262-270.
- Wang, A. Y. (1994). Pride and prejudice in high school gang members. *Adolescence*, 29, 279-291.
- Warr, M. (1993). Parents/peers, and delinquency. *Social Forces*, 72(1), 247-264.
- Yıldız, M. C. ve Bölükbaş, K. (2005). İnternet kafeler, gençlik ve sosyal sapma. İçinde A. Tarcan Ed. *İnternet ve Toplum*, ss. 38-549. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yıldız, C. (2005). Chat (sanal sohbet). İçinde A. Tarcan Ed., *İnternet ve Toplum*, ss. 55- 88. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2000). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (2. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Young, E. A., Clopton, J. R. and Bleckley, M. K. (2004). Perfectionism, low self-esteem and family factors as predictors of bulimic behavior. *Eating Behaviors*, 5(4), 273- 283.
- Zimiles, H. and Lee, V. E. (1991). Adolescent family structure and educational progress. *Developmental Psychology*, 27(2), 314-320.

Students at Risk: Yozgat Example

Assist. Prof. Dr. Aygöl Nalbant
Bozok University-Turkey
aygul.nalbant@bozok.edu.tr

Assoc. Prof. Dr. Emine Babaoğlan
Bozok University-Turkey
ebabaoglan@yahoo.com.tr

Abstract

This research is a descriptive study to reveal the situation of high school students at risk. In this research it is aimed to determine the profile of high school students at risk. This study is qualitative and descriptive research. In the students who are at risk were examined five themes. These themes are, personnel information and family situation, education life, the relationship of student - mother - father, free time spend, students' serious problems. In the research, face to face interviews were made with 20 students (10 girls and 10 boys). In the interview proses open ended questions were used. The data were analyzed with content analysis. According to research findings, it can be said that supports and control of the parents to their children at school are insufficient. It is found that these students are not so successful at school and having problems with their friends, teachers and school administration. Students said the activity as walking around and having fun with their friends. A significant part of the students use telephone and internet more than 2-3 hours of a day.

Keywords: Adolescents at risk, risky behaviors, family problems, students at risk, young children at risk.

**E-International Journal
of Educational Research,
Vol: 7, No: 3, 20XX, pp. 11-30**

DOI: 10.19160/e-ijer.35964

*Received : 05.30.2016
Accepted : 10.10.2016*

Önerilen Atıf:

Nalbant, A. & Babaoğlan, E. (2016). Students at risk: Yozgat Example, *E-International Journal of Educational Research*, Vol: 7, No: 3, 2016, ss. XX-XX, DOI: 10.19160/e-ijer.35964

EXTENDED ABSTRACT

Problem: Community life has been affected negatively because of social changes, migrations, social and economic problems in Turkey. In the parallel of all these negative events like disengagement in family relationships, lack of parental capacity, problems in the family, domestic violence and lack of social and educational services are bring children at risk and risky behavior. Children at risk can be defined as children's exposed to negative life events that prevent their psychological and social development. Nowadays, the number of children at risk is increasingly and need for appropriate support and intervention services in order to protect children are needed. Children not only show one risky behavior, but also many risky behaviors which can be together. The children that low academic success can play hooky, the children that involve in fight can carry weapon, the children that tent to violence can show criminal behavior and can live in the street, and the children who use alcohol and drug can show suicidal behavior and sexual activities.

Purpose. The purpose of this research is to reveal the situation of high school students at risk and to contribute to intervention and support services for these students. This study contributes to the researches and discussions about students at risk to be done in the future.

Method. This study is qualitative and descriptive research. In the students who are at risk were examined five themes. These themes are, personnel information and family situation, education life, the relationship of student - mother - father, free time spend, students' serious problems. In the research, face to face interviews were made with 20 students (10 girls and 10 boys). In the interview proses open ended questions were used. The data were analyzed with content analysis.

Findings and Conclusion. According to research findings, it can be said that supports and control of the parents to their children at school are insufficient. It was stated that children prefer mostly their mothers, and except mothers share with siblings, friends and teachers, to share their problems which they have now and also when they had at past.

It is found that these students are not so successful at school and having problems with their friends, teachers and school administration. It is seen the students try to find out this kind of problems on their own, cannot find the support which they need, from the family, they get lonely and get tendency to risky behaviors. We can see some of the students have conflict with their parents; some of them think that their parents do not want them and some of children do not share their problems to their parents.

Watching tv, travelling, gardening, talking are the ways of spending the children's time with their families. One of the findings of the research is the situation of the children when there is a conflict in the family. In their way of spending leisure time has important findings. There are so many students who arrive at home after 6 pm, after leaving the school and they spent time mostly with their friends. Students said the activity as walking around and having fun with their friends. A significant part of the students use telephone and internet more than 2 - 3 hours of a day.

Conflicts in the family, inadequate support of the parents, school and friendship problems prompt to the students to get satisfaction in different areas. Students do not receive support from family and school; therefore, they strive to find in any other areas. In this case, uncontrolled environments of the children cause to build damaging relations. The school, the child's first formal institutions, provides environments suitable for the determination of socio-economic and cultural deprivation. Schools are important institutions to determine and avoid from the problems. It is possible to protect students from more serious risks with the support and intervention of programs to be implemented at school. Therefore, both the counselor and advisor in schools with students of other teachers should be more concerned with the students

and should be advisor and leader. Schools are controlled areas, so they should be organized in a way that will allow them to spend more time at school. Schools not only have classrooms but also have areas which students can read book or newspaper, play game, listen conference, chat, watch film, listen music, have a rest and do sports. Therefore, it provides that students spend more time in schools which are controlled areas. And by this way, students' spending time in uncontrolled areas can be prevented.